

MARC JOULIN

JEAN-MARIE VIANNEY
Pastoor van Ars

Een kleine biografie

Vertaald door drs. A.B.J. Hermans

KORT BESTEK 9
 DE BOOG

INHOUD

VOORWOORD van Mgr. Guy-Marie Bagnard	4
Een verbazingwekkend pastoor	5
Een kind tijdens de Revolutie (1786-1806)	6
Het moeilijke Latijn (1806-1809)	9
Deserteur (1809-1811)	11
Het zal een goede priester worden. (1811-1815)	14
De kapelaan van Ecully (1815-1818)	18
Wat is Ars klein! (1818)	20
Brood is nodig, maar slechts een beetje.	24
Hoe armer je jezelf maakt, hoe rijker je bent.	27
Wat is het gebed mooi!	31
Op huisbezoek	36
De dag des Heren.	38
Spreken over de Goede God!	42
Hij gooit roet in het eten!	47
Niets is te mooi voor God	52
Met de armen	55
La Providence	57
Duivelskunsten	63
Ars overspoeld	66
Ter ere van de H. Philomena?	72
De geheimen van een biechtvader	75
Op de vlucht! (1843)	80
Laat mij vertrekken! (1853)	86
Wat is het een geluk God te beminnen! (1853-1859)	89
UITSPRAKEN	
Over de priester	17
Over het lijden	26
Over de armoede	30
Over de liefde van God	46
Over de vergeving	79
GELIJKENISSEN	51,71,74,85,88

VOORWOORD

van Mgr. Guy-Marie Bagnard, bisschop van Belley-Ars

“Het is Gods vreugde...”

Jean-Marie Vianney, priester in een klein dorpje ten tijde van de Franse revolutie, nu over de hele wereld bekend als de heilige pastoor van Ars. “In deze parochie is niet veel liefde, breng jij er de liefde” zei de vicaris bij zijn benoeming. Zijn eerste woord bij zijn aankomst was: “Gij hebt mij de weg naar Ars getoond, ik zal U de weg naar de hemel tonen”; zijn eerste daad: ‘de grond kussen’: dit is heilige grond, want God zendt een priester die kan consacrer en vergiffenis schenken. Zijn dagelijkse heilige mis, zijn aanbidding, zijn toewijding aan Onze Lieve Vrouw, zijn bezoeken aan gezinnen en aan de zieken. God bracht steeds meer mensen naar zijn biechtstoel. ‘Hoe kon deze priester het volhouden?’ vragen we ons af. Maar hij deed Gods werk, hij wist ten diepste dat het God behaagt de ‘arme’ mens te vergeven, zoals Jezus in het Evangelie. Te biechten gaan en als priester biechthoren is God de vreugde bereiden om vergiffenis te kunnen schenken. De heilige pastoor van Ars leeft van die vreugde van Christus: “Hij is daar in het tabernakel – Hij vergeeft, herstelt het hart.”

In 1929 riep paus Pius XI de heilige pastoor van Ars uit tot patroon van alle pastoors: “Zie daar uw patroon”. In 1986 kwam paus Johannes Paulus II naar Ars. Als bisschop van Belley-Ars verheugt het mij deze kleine biografie aan onze broeders bisschoppen, priesters en alle medegelovigen van het Nederlandse taalgebied aan te bieden.

Ik herhaal hierbij de woorden van onze dit jaar overleden paus: “De pastoor van Ars is een uniek voorbeeld van de manier waarop wij ons priesterlijk dienstwerk moeten of behoren te verrichten en van de heiligheid van de priester.” Mijn gebed vergezelle dit boek. Moge de H. Pastoor van Ars priesterroepingen wekken, heilige priesters, heilige biechtvaders.

+ Guy-Marie Bagnard
Bisschop van Belley-Ars

Ter herinnering aan de Eerwaarde heer Bernard Nodet, archivaris van Ars, die mij naar aanleiding van de eerste uitgave van dit werk schreef:

“Van alle teksten die ik sinds verscheidene maanden heb gelezen over de heilige pastoor, is de uwe zeker de beste”.

Een verbazingwekkend pastoor

Tegen 1830 telt het dorp Ars –veertig kilometer ten noorden van Lyon– ongeveer 230 inwoners. Er heeft zich daar een bedevaartsoord gevormd dat iedere dag een menigte bezoekers trekt. In 1834 kon men in Ars ongeveer dertigduizend pelgrims tellen.

Waarom deze toestroom? Er waren in Ars geen Maria-verschijningen zoals er in 1846 in La Salette zullen zijn, of in 1858 in Lourdes... Nee, er is slechts een pastoor, en de pelgrims hebben geen ander doel dan hem ontmoeten en vooral bij hem te gaan biechten. Daarvoor wachten zij graag uren, soms heel de nacht.

Die priester heet Jean-Marie Baptiste Vianney. Hij leeft uiterst streng en sober. Men vertelt dat hij vaak blootgesteld staat aan de kwellingen van de duivel. Sommigen fluisteren dat hij wonderbaarlijke genezingen kan verrichten, anderen beweren dat hij de heilige Maagd ziet. Zeker is dat hij door zijn voorbeeld en zijn woord van zijn dorp een geestdriftige en voorbeeldige gemeenschap heeft gemaakt. Hoe is de reputatie van Jean-Marie te Ars

gegroeid en heeft deze zich naar buiten verspreid? Men kan gewaardeerd pastoor zijn van een klein dorp maar het is nog iets anders binnen enkele jaren de beroemdste van de Franse priesters te worden. Dat is een heel avontuur van geloof, gebed en genade.

Een kind tijdens de Revolutie (1786-1806)

Jean-Marie Vianney is geboren op 8 mei 1786 in Dardilly, een dorpje gelegen op een afstand van een tiental kilometer ten noorden van Lyon. Zijn vader, Mathieu Vianney, is eigenaar van een twaalftal hectaren die hij zelf bewerkt. Met zijn vrouw Marie heeft hij zeven kinderen. Jean-Marie is het vierde. Hij wordt nog op de dag van zijn geboorte gedoopt.

In 1793 komt Lyon in opstand tegen de Conventie. De republikeinse troepen belegeren de stad gedurende twee maanden. Als Lyon capituleert, smoren de Conventie-leden Collot d'Herbois en Fouché de volksopstand in bloed. In de winter van 1793-1794 is de onderdrukking verschrikkelijk. De guillotine werkt iedere dag.

Dardilly blijft relatief buiten alle beroering. Abbé Jacques Rey, al veertig jaar pastoor van de parochie, legt de door de autoriteiten geëiste eed af zonder dat de gelovigen daar aanstoot aan nemen. Maar in 1794 verergert de godsdienstvervolging en wordt de kerk gesloten.

Volgens de getuigenis van zijn zus Marguerite, gaat Jean-Marie vanaf zijn vierde graag naar de kerk. Als die ontoegankelijk wordt, gaat hij zoveel als hij kan door met bidden. Hij hoeft de dieren met andere kinderen van het dorp, en vaak zondert hij zich af om te bidden. Thuis bij zijn ouders gaat men iedere avond door met het bidden van

de gebruikelijke gebeden. Later zal hij zeggen: “Ik was heel gelukkig in het huis van mijn vader, als ik mijn schapen en mijn ezel hoedde; ik had tijd om tot de Goede God te bidden, te mediteren, me met mijn ziel bezig te houden. Tussen de werkzaamheden op het veld door, deed ik alsof ik rustte en sliep als de anderen, en dan bad ik met heel mijn hart tot God: dat was een goede tijd en ik was gelukkig”.

Na de tragedie van Lyon trekken talloze zwervers en andere vogelvrijen bedelend van boerderij naar boerderij. Zij worden goed ontvangen bij de Vianneys. Jean-Marie helpt zijn ouders graag met hen gastvrijheid te bieden. Een van zijn vriendjes van toen vertelt: “Ik herinner me dat ik hem hout zag brengen naar de armen. Hij laadde zoveel als hij kon op de ezel die het moest dragen”.

Tijdens de zomer van 1795 wordt de kerk heropend en de oude pastoor Jacques Rey gaat er wederom voor. Maar zijn parochianen zijn verdeeld. De priesters die de eed weigerden af te leggen, lopen clandestien rond en veroordelen de pastoor bij zijn gelovigen als “jureur” en schismatiek. De familie Vianney volgt zijn vieringen niet langer en ontvangt thuis vervolgde priesters. Bij een van hen zal Jean-Marie voor de eerste keer te biecht gaan. Zijn ouders wensen dat hij zich voorbereidt op de Eerste Communie en sturen hem naar zijn oom Humbert, in Ecully, een groot dorp zes kilometer verder. Daar geven twee voormalige religieuzen de kinderen in het geheim catechismus, en tevens enkele lessen lezen en schrijven. Jean-Marie is dertien jaar, en hij kan niet alleen lezen noch schrijven, maar hij kent ook nauwelijks Frans, aangezien men op de boerderij het streekdialect spreekt.

Een dapper priester, abbé Groboz, werkt met gevaar voor eigen leven door heel het land. Tijdens de zomer

van 1799 laat hij een groepje van een vijftiental kinderen, waaronder Jean-Marie, de Eerste Communie doen. De ceremonie vindt plaats in een kamer van een huis in Ecully. Men had ervoor gezorgd een enorme kar met hooi voor het raam te rijden om zo iedere verdenking weg te nemen. Jean-Marie is onder de indruk van deze gevaarlijke omstandigheden, en het voorbeeld van abbé Groboz, met zijn onverschrokken moed, treft hem diep. Later zal zijn eerste biograaf, abbé Monnin, opschrijven: "Ik heb hem horen zeggen dat het verlangen om priester te worden vroeg in hem was ontstaan door de ontmoeting die hij had met een echte geloofsbelijder".

In 1802 wordt abbé Jacques Rey, bij besluit van de nieuwe aartsbisschop van Lyon, kardinaal Fesch –oom van de toekomstige keizer– weer wettig pastoor van Dardilly. De familie Vianney gaat weer naar de parochiekerk. Weldra wordt pastoor Rey, die zich vanwege zijn leeftijd moet terugtrekken, door abbé Jacques Fournier vervangen. Intelligent en actief houdt hij zich vooral bezig met het onderricht aan de kinderen. Sinds het begin van de Revolutie had de gemeente geen onderwijzer meer. Met behulp van de gemeenteraad wordt een school geopend. Er komen niet alleen kinderen maar ook grote jongeren, onder wie Jean-Marie. Twee winters lang, en niet meer dan vier maanden ieder jaar –want hij werkt op het veld zodra het weer het toelaat– komt hij leren lezen, schrijven, tellen en zich uitdrukken in het Frans. Op geheel natuurlijke wijze wordt hij een bekende van pastoor Fournier, en beetje bij beetje groeit in hem het verlangen om priester te worden. Zijn vader verzet zich eerst hevig tegen dit plan: de boerderij heeft sterke armen nodig, en wie zal de studie en het onderdak van de jonge man betalen?

Toch blijft Jean-Marie aandringen en uiteindelijk zwicht zijn vader voor zijn dringende verzoeken. Marguerite doet verslag: "Toen hij zag dat mijn broer vastberaden bleef, gaf hij zijn toestemming, en om de uitgaven minder groot te maken, stelde hij voor hem te laten studeren bij de Heer Balley, pastoor van Ecully".

In de herfst van 1806 verlaat Jean-Marie Dardilly om zich in Ecully te installeren bij zijn oom Humbert. Hij is twintig jaar. Hij kan lezen maar nauwelijks schrijven, en drukt zich in het Frans slechts uit met een beperkte woordenschat. Nu moet hij Latijn leren, de taal waarin in die tijd niet alleen de liturgie werd gevierd, maar ook alle theologische studies werden gedaan die nodig waren voor toekomstige priesters.

Het moeilijke Latijn (1806-1809)

Pastoor Charles Balley was pastoor van Ecully geworden in 1803. Deze priester had behoord tot de reguliere kannuniken van Sint Augustinus. Na de gedwongen ontbinding van zijn orde, had hij zich bij een groep priesters van Lyon gevoegd, ook eedweigeraars, en had zich moedig op de clandestiene uitoefening van zijn ambt geworpen. Het was een ontwikkeld, geestdriftig en gestreng man.

In 1806 wilde de heer Balley wel een jongen van vijftien jaar uit Lyon in zijn huis opnemen, Mathias Loras, en nam op zich hem een aanvullend onderricht te geven dat hem geschikt maakte om naar het seminarie te gaan. De vader van Mathias was onthoofd en, tijdens de woelige revolutietijd had zijn moeder de heer Balley verborgen. Hij kon hem nauwelijks deze dienst weigeren. Het was indertijd inderdaad niet zeldzaam dat een pastoor

de voorbereiding van een of andere aspirant-priester op zich nam. Maar de pastoor van Ecully had een zware parochiële taak, en een tweede leerling aannemen leek hem moeilijk.

Mathias was een jonge, opmerkelijk begaafde stadsjongen en werkte met gemak; hij zal trouwens leraar, hoofd van het seminarie en bisschop worden. De arme Jean-Marie was slechts een boerenjongen; hij was twintig en nog bijna analfabeet. Was het verstandig hem te zetten op wat alle kansen had een doodlopende weg voor hem te worden? Toch stemde Balley toe in een onderhoud met hem. Catharine Lassagne –die later de vertrouwenspersoon van de pastoor van Ars werd– vertelt dat op het eind van het onderhoud: “M. Balley hem strak aankeek en, toen hij hem enkele ogenblikken goed had bekeken, zei: Wat hem betreft, hem zal ik aannemen. Zonodig zal ik me voor hem opofferen”.

Drie jaar lang studeert Jean-Marie vooral Frans en Latijn. Hij heeft weinig geheugen, leert langzaam, maar is absoluut niet gek en begrijpt goed wat men hem geduldig, en in een op hem aangepast taalgebruik, uitlegt.

Hij werkt keihard. Toch zijn zijn resultaten heel bescheiden. Hij besluit op bedevaart te gaan naar La Louvesc om te bidden op het graf van de heilige François Régis, apostel van de Vivarais, van wie wordt gezegd dat hij van God allerlei genades verkrijgt. Jean-Marie zal hem gaan vragen zijn intelligentie te openen voor zijn studie, en meer in het bijzonder hem te helpen met het onthouden van het Latijn. Om zijn stap meer kracht bij te zetten, doet hij de belofte om niet alleen te voet de ongeveer honderd kilometer af te leggen die Ecully van La Louvesc scheiden, maar ook nog om de hele weg lang zijn brood te bedelen. Helaas, de jonge man is geen handig bede-

laar... Hij komt uitgeput en bijna dood van honger aan op het eindpunt van zijn bedevaart. Wat later zal hij kunnen zeggen: "Ik heb maar een keer in mijn leven gebeld, en dat is mij slecht bekomen. Daar ben ik te weten gekomen dat het beter is te geven dan te vragen".